

2015. szeptember 09.

102 országból 98-ban nem nyitott a költségvetési rendszer, állapítja meg a most közzétett jelentés

Az átláthatóság, a nyilvánosság és a felügyelet hiányosságai veszélybe sodorhatják a fejlesztési és éghajlat-változási megállapodások végrehajtását

WASHINGTON, DC – A vizsgált 102 ország közül kilencvennyolcban nincsenek megfelelő rendszerek a közpénzek hatékony és eredményes felhasználásának biztosítására - ezt állapította meg az International Budget Partnership 2015-ös Open Budget Survey felmérése. A most ötödik alkalommal összeállított jelentés a világon az egyetlen független, összehasonlítható adatokat tartalmazó felmérés, amely a költségvetési transzparenciát, az állampolgárok költségvetési folyamatba történő bevonását és a független ellenőrző szervezetek szerepét elemzi. A 98 ország az elszámoltathatóság három alappillére közül legalább egyben hiányosságokat mutat, közülük 32 ország egyik területen sem teljesít megfelelően. A költségvetési felelősségi rendszerek széles körben tapasztalt hiányosságai veszélybe sodorhatják olyan kritikus jelentőségű nemzetközi megállapodások végrehajtását, mint az ENSZ által kidolgozott Fenntartható Fejlődési Célok, illetve a 2015-ös párizsi klímakonferencián aláírt tervezett nemzetközi megállapodás.

„Arra van szükség, hogy a nagyközönség hozzáférjen a költségvetési információkhoz és a költségvetési folyamat során mindvégig lehetőséget kapjon a részvételre. A törvényhozás és a számvevőszék által gyakorolt ellenőrzéssel együtt ez a közpénzek felelősebb felhasználását eredményezi” – nyilatkozta **Warren Krafchik, az International Budget Partnership kezdeményezés ügyvezető igazgatója**. „Egyre több bizonyíték mutat arra, hogy a költségvetési fékek és ellensúlyok rendszere jobb eredményeket biztosít az állampolgárok, különösen a szegény és kiszolgáltatott rétegek szemszögéből.”

Csupán 24 ország (a vizsgált országok kevesebb mint egynegyede) ért el 60 pont feletti eredményt az Open Budget Index (OBI) mutató 100 pontos skáláján, amely a felmérésnek a transzparenciát vizsgáló része. Ilyen kevés kormány biztosít tehát elegendő információt az állampolgárok számára ahhoz, hogy figyelemmel tudják kísérni a közpénzek felhasználását. Aggasztó, hogy a világ népességének 68%-a él az elégtelen költségvetési információt közlétező 78 országban. Közülük tizenhét ország alig vagy egyáltalán nem tesz közzé költségvetési információkat.

Másrészt a vizsgálat a korábbi jelentésekkel összhangban azt is megállapította, hogy a költségvetési transzparencia javuló tendenciát mutat. Az átlagos OBI-pontszám 45-re emelkedett. Különösen jelentős előrelépést ért el néhány olyan ország és régió, melyek korábban az átláthatóság terén nem jeleskedtek, így a Kirgiz Köztársaság (OBI értéke csaknem megháromszorozódott), Tunézia (lényegében négyszeresére emelkedett OBI értékkel) és Francia Nyugat-Afrika.

A továbbra is jellemző transzparenciahányt súlyosbítja, hogy a nyilvánosság nem kap lehetőséget a részvételre és nincs megfelelő felügyelet sem. A felmérés e részében a 102 országból 95 ért el 60

pontot vagy még alacsonyabb eredményt, ami azt jelzi, hogy nem biztosít elég lehetőséget a nyilvánosság bevonására. Emellett a felmérés feltárta, hogy a törvényhozók munkáját gyakran nem támogatja elegendő kutatási és elemzési kapacitás, a legtöbb számvevőszéknél pedig nem megfelelő a minőségbiztosítási rendszer, ami jelentősen csökkenti az intézmények lehetőségeit a közös kassa hatékony felvigyázásában.

A három pillért együttesen nézve csak négy országról – Brazília, Norvégia, Dél-Afrika és az Egyesült Államok – mondható el, hogy elég átlátható a költségvetése, megfelelő mértékben vonja be állampolgárait és erős törvényhozással és számvevőszékekkel rendelkezik.

Ezzel szemben 32 ország az elszámoltathatóság mindhárom területén rosszul teljesített. Ezek között vannak olyanok, ahol alig vagy egyáltalán nem hoznak nyilvánosságra költségvetési információkat: Algéria, Bolívia, Kambodzsa, Kína, Egyenlítői Guinea, Fidzsi, Irak, Mianmar, Katar és Szaúd-Arábia.

Ezzel szemben már rövid idő alatt is jelentős előrelépésekre van lehetőség. A felmérés kimutatta például, hogy általában a legkevésbé transzparens országokban is sok költségvetési információ készül belső használatra; kis költséggel komoly eredményeket tudnának elérni csak azzal, ha ezeket az anyagokat közzétenék a kormányzat honlapján.

A költségvetési elszámoltathatóság megalapozására szolgáló eszközök és mechanizmusok rendelkezésre állnak. Végző soron a transzparencia, a nyilvánosság bevonása és az ellenőrzés szinte mindig a politikai szándékon múlik.

Minden országban más és más reformokra van szükség, ezért külön országjelentések is készültek, melyek az adott országnak szóló specifikus ajánlásokat tartalmaznak. Vannak azonban olyan javaslatok is, melyek gyakran kerülnek elő, például több és szélesebb körű költségvetési dokumentum közzététele; a reformok költségvetési jogszabályokban történő rögzítése az átláthatóság terén elért eredmények megőrzése érdekében; olyan mechanizmusok kidolgozása, melyek segítségével a nyilvánosság véleményét mondhat a költségvetés tartalmáról és végrehajtásáról; valamint a törvényhozók rendelkezésére álló kutatási és elemzési kapacitások bővítése.

A jelentés rámutat, hogy bár elsősorban a kormányok feladata a felelős költségvetési rendszer három pillérének megerősítése, számos más szereplőnek is rész kell vennie a folyamatban, például a donorszervezeteknek, a civil társadalomnak, a befektetőknek és a nemzetközi szervezeteknek.

„A költségvetések számonkérését többé nem lehet a hivatalnokok szakmai belügyének tekinteni”, tette hozzá Warren Krafchik. „Az új nemzetközi fejlesztési célok, illetve a tervezett klímaváltozási megállapodások keretében várhatóan felhasznált összegek révén a világ minden eddiginél nagyobb esélyt kap arra, hogy felvegye a harcot a szegénységgel, az egyenlőtlenségekkel és más globális kihívásokkal – de ez csak akkor vezethet sikerre, ha a forrásokat átláthatóan és felelősen kezelik.”

***

Az Open Budget Survey 2015

Az új jelentés ismerteti a költségvetési transzparencia jelenlegi helyzetét és tendenciáit; vizsgálja, hogy milyen mértékben vonják be a nyilvánosságot a költségvetési folyamatba, valamint hogy mennyire erős a két formális felügyelő intézmény: a törvényhozás és a számvevőszék. A jelentés az International Budget Partnership Open

Budget Survey felmérésén alapul, amely a világon az egyetlen független, összehasonlítható mérőeszköz a költségvetési transzparencia, a nyilvánosság bevonása és a felügyelet értékelésére. A Felmérést mind a 102 résztvevő országban független költségvetési szakértők készítik, majd az adott ország költségvetésének egy másik, anonim szakértője értékeli az eredményeket. Valamennyi vizsgált ország kormányát felkérjük, hogy értékelje és kommentálja az eredményeket, és sok kormány él is a lehetőséggel.

A 2015-ös Felmérés az ötödik a globális értékelések sorában – az első felmérésre 2006-ban került sor.

A felelős költségvetés alappillérei

A Felmérés 140 ténybeli kérdést tartalmaz, ezek segítségével értékeljük a költségvetés elszámoltathatóságát. A költségvetés *átláthatóságát* 109 kérdésre adott válasz alapján értékeljük, ennek eredményeként kapjuk meg az Open Budget Index (OBI) 0 és 100 közötti pontszámát. A második alappillért a *nyilvánosság részvételének* lehetőségére vonatkozó 16 kérdés alapján ítéljük meg. Az utolsó 15 kérdés a *felügyeleti* pillért értékeli, ennek keretében az egyes országok törvényhozásának és számvevőszékének felügyeleti lehetőségeit értékeljük. Mindegyik kérdéscsoport külön pontszámot kap.

Az [International Budget Partnership](#) világszerte civil szervezetekkel együttműködve elemzi és figyeli a kormányok költségvetési eljárásait, az intézményeket és eredményeket és hatásával hozzájárul a fejlesztésükhöz. Az IBP célja, hogy a költségvetési rendszerek átláthatóbbak és a nyilvánosság felé elszámoltathatóbbak legyenek, ennek révén pedig javuljon a kormányzás minősége és csökkenjen a szegénység. Az Open Budget Initiative, illetve az International Budget Partnership támogatói a Ford Alapítvány, a Nyílt Társadalom Intézet, a Flora és William Hewlett Alapítvány, valamint a brit Nemzetközi Fejlesztési Minisztérium (UKAid).

Ha további információt szeretne vagy interjút kíván készíteni, kérjük keresse Enda Joyce-ot, elérhetőségei: +44 207 400 4480, ejoyce@hanovercomms.com

A jelentés teljes szövege és más információk, például az ország specifikus eredmények, megtalálhatók a következő honlapon:

www.openbudgetsurvey.org